

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Feitenreconstructie
Tijdlijn: Innovatieve
behandelingen
(geneesmiddelen)

Periode: maart 2020 tot en met februari 2021

Programmadirectie Nafase COVID-19

Leeswijzer

Deze feitenreconstructie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) betreft de periode maart 2020 tot en met februari 2021 en is gebaseerd op zowel openbare bronnen (voornamelijk Kamerbrieven en onderzoeken/nieuwsberichten waarover ook Kamervragen zijn gesteld) als interne bronnen (voornamelijk nota's en memo's). Daarnaast is input verwerkt van de beleidsdirectie(s) van VWS die betrokken was (waren) bij het thema van deze tijdlijn.

De *grijze teksten* verwijzen naar aanvullingen op basis van mondelinge bronnen of van respondenten ontvangen opmerkingen zonder bronstukken.

De feitenreconstructie start met een kort overzicht van de belangrijkste kantelmomenten. Kantelmomenten zijn cruciale momenten en/of belangrijke koerswijzigingen in de bestrijding van de coronapandemie. De kantelmomenten zijn in de feitenreconstructie die volgt in meer detail te vinden.

Voor informatie over andere onderwerpen tijdens de coronapandemie wordt verwezen naar de desbetreffende tijdlijnen.

Namen en functienamen van medewerkers van het ministerie van VWS worden in de feitenreconstructie vervangen door "ambtelijk VWS" en namen van medewerkers van andere organisaties zijn vervangen door "functionaris".

Gebruikte hyperlinks in sommige bronvermeldingen zijn mogelijk na verloop van tijd niet meer toegankelijk.

De Bestuursraad van VWS heeft de inhoud van deze tijdlijn vastgesteld op 1 juli 2022.

Instructie

Dit document is interactief. Dat betekent dat informatie - naar wens en op maat - uitgebreid kan worden.

- **Algemeen:** als de cursor (of het handje) verandert in een wijzende vinger dan is er sprake van een interactief element.
- **Oranje schuin en dikgedrukte** tekst gaat naar extra informatie binnen dit document
- **Blauwe onderstreepte** woorden linken naar internetpagina's buiten dit document.
- Klik op het icoon om naar het overzicht met de kantelmomenten te gaan.
- Met de blauwe en witte pijlen kunt u naar links en rechts navigeren.
- Na het volgen van een interne link naar de verklarende woordenlijst kunt u terug naar de lopende tekst door op het pijltje **Keer terug** naast het woord te klikken.
- Na het volgen van een interne link naar de eindnoten¹ of bronnen kunt u terug naar de lopende tekst door in het overzicht op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

Kantelmomenten

1. Start met het verzamelen van convalescent plasma

In april 2020 start de Sanquin-groep met het verzamelen van convalescent plasma ten behoeve van de ontwikkeling en uiteindelijke productie van een coronageneesmiddel op basis van geneutraliseerde corona-antistoffen. Minister De Jonge is in maart met Sanquin in gesprek gegaan om het traject verder te ondersteunen.

[Ga naar hoofdstuk 1 >>](#)

2. Start van het ZonMw-programma

In april 2020 begint ZonMW (Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie) met het financieren van onderzoeken naar innovatieve behandelingen tegen COVID-19. Het programma van ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

[Ga naar hoofdstuk 1 >>](#)

3. Begin van de Europese inkoop van remdesivir

In april 2020 begint de Europese Commissie (EC) een gezamenlijke inkoopprocedure voor een aantal geneesmiddelen ter behandeling van COVID-19. Nederland heeft hier in beginsel positief op gereageerd en zich ingeschreven op het ebolamedicijn remdesivir. De effectiviteit van het middel tegen COVID-19 wordt op dat moment nog onderzocht.

[Ga naar hoofdstuk 2 >>](#)

4. Start van het Adviespanel

In juni 2020 start het Adviespanel Innovatieve Behandelingen COVID-19. Hierin zitten onafhankelijke wetenschappers en artsen die nieuwe ontwikkelingen en initiatieven toelichten aan de minister van VWS en hem daarover adviseren. Op basis van het paneladvies kijkt de minister per casus op welke manier de overheid kan helpen om een kansrijk middel zo spoedig mogelijk beschikbaar te krijgen voor patiënten in Nederland.

[Ga naar hoofdstuk 4 >>](#)

5. Spoedovereenkomst met Sanquin

VWS en Sanquin ondertekenen in juni 2020 een overeenkomst. Hiermee verstrekt VWS aan het besloten vennootschap Sanquin Plasma Products (SPP; onderdeel van de Sanquin-groep) opdracht tot ontwikkeling en productie van een plasmageneesmiddel dat SPP ter beschikking zal stellen aan VWS. Dit gebeurt ter voorbereiding op een mogelijke coronagolf in het najaar 2020.

[Ga naar hoofdstuk 4 >>](#)

6. Start projectgroep Innovatieve behandelingen

In juli 2020 dient de projectgroep Innovatieve behandelingen haar projectplan in. Vanuit verschillende directies van VWS draagt deze groep bij aan het pro-actiever richting geven aan onderzoek op basis van advies van het Adviespanel. Daarnaast focust de projectgroep zich op de verbinding met het bedrijfsleven en het opzetten van een vervolg op het COVID-19-programma van ZonMw.

[Ga naar hoofdstuk 5 >>](#)

Kantelmomenten (vervolg)

7. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) krijgt een maandelijkse voorraad remdesivir

In oktober 2020 sluit de EC een overeenkomst met remdesivirproducent Gilead Sciences, Inc., waarmee Nederland en de andere EU-lidstaten vanaf deze maand structureel verzekerd zijn van maandelijkse leveringen remdesivir. De voorraden worden geleverd bij het RIVM.

[Ga naar hoofdstuk 8 >>](#)

8. Gebruik remdesivir afgeraden

In november 2020 adviseert de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) officieel tegen het gebruik van remdesivir, omdat het geen belangrijk effect heeft op de gezondheid van COVID-19-patiënten. Nederlandse en Europese geneesmiddelenautoriteiten en -adviesgroepen passen hun positieve gebruikadvies echter niet aan.

[Ga naar hoofdstuk 9 >>](#)

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020

2. April 2020

3. Mei 2020

4. Juni 2020

5. Juli 2020

6. Augustus 2020

7. September 2020

8. Oktober 2020

9. November 2020

10. December 2020

11. Januari 2021

12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

1. Maart 2020

18

Op 18 maart 2020 komt de vaste Kamercommissie voor VWS bijeen voor een technische briefing over de ontwikkelingen rondom het coronavirus. In deze bijeenkomst vraagt het lid Kuzu (DENK) of de directeur van het Centrum Infectieziektebestrijding (de heer Van Dissel) “wat kan zeggen” over de berichtgeving dat het BCG-vaccin (een vaccin op basis van tuberculosebacteriën dat ook non-specifieke effecten heeft bij luchtweginfecties), remdesivir en malariamedicijnen zoals chloroquine goede resultaten boeken in het onderzoek naar de bestrijding van het coronavirus. De heer Van Dissel licht toe dat deze en ook andere medicijnen worden getest op hun effectiviteit tegen COVID-19. Van remdesivir en chloroquine wordt vermoed dat ze enige werkzaamheid hebben.¹

25

Op 25 maart stuurt minister De Jonge een stand-van-zakenbrief betreffende COVID-19 naar de Tweede Kamer. Op verzoek van VWS heeft ZonMw een expertgroep gevraagd om onderzoeksvoorstellen te prioriteren, die op korte termijn mogelijkheden bieden om verdere verspreiding van het coronavirus te voorkomen en het herstel van de Nederlandse bevolking te bespoedigen. Deze voorstellen hebben betrekking op: het volgen van personen die herstellend zijn, de transmissie van het virus van en naar kinderen, ziekenhuis epidemiologie, medicatieontwikkeling die op (zeer) korte termijn toegepast kan worden, antilichamen en virusevolutie. VWS en ZonMw hebben € 5 miljoen vrijgemaakt om op heel korte termijn met deze onderzoeken te kunnen starten. In de komende periode zullen VWS en ZonMw meer onderzoeksvoorstellen prioriteren en financieren.

De minister schrijft ook dat de Sanquin-Groep (Stichting Sanquin Bloedvoorziening en de besloten vennootschappen waarin de stichting aandeel heeft) samen met het RIVM en GGD GHOR onderzoekt of plasma van herstelde COVID-19-patiënten als therapie ingezet kan worden bij COVID-19-patiënten. Dit plasma bevat antistoffen tegen het coronavirus. Hiervoor zal een onderzoeksprotocol opgezet worden en het experiment zal plaatsvinden in ziekenhuizen waarvan het onderzoeksprotocol goedgekeurd is door de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO). Naar verwachting kunnen eind april/begin mei 2020 de eerste plasma's met antistoffen tegen het coronavirus beschikbaar komen.²

26

Op 26 maart dienen de leden Van Kooten-Arissen (Lid Van Kooten-Arissen), Krol (50PLUS), Van der Staaij (SGP), Van Haga (Lid Van Haga), Ouwehand (PvdD) en Baudet (FvD) een motie in, waarin zij de regering oproepen in overleg te treden met Sanquin. De Kamerleden roepen de regering op om in dit overleg te bespreken hoe de regering een algemene oproep aan genezen COVID-19-patiënten kan ondersteunen, waarin wordt gevraagd bloedplasma te doneren ten behoeve van het Sanquin-onderzoek. De motie wordt Kamerbreed aangenomen.³ Tijdens het debat die dag zegt minister De Jonge toe in overleg te treden met Sanquin.⁴

31

Op 31 maart stuurt minister De Jonge de Tweede Kamer een stand-van-zakenbrief betreffende het coronavirus. Naar aanleiding van de motie⁵ van het lid Van Kooten-Arissen c.s. start Sanquin met het inzamelen van bloedplasma van genezen COVID-19-patiënten en biedt de stichting dit plasma voor onderzoek in ziekenhuizen aan. Klinisch onderzoek moet uitwijzen of de afweerstoffen in plasma van genezen COVID-19-patiënten bijdragen aan het herstel van COVID-19-patiënten. Er is gekozen voor een gerichte oproep per brief van de GGD aan genezen COVID-19-patiënten om plasma te doneren. Hiermee wordt invulling gegeven aan de genoemde motie.

Ook meldt de minister dat de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) afraadt middelen die worden ingezet bij reumapatiënten (zoals het antivirale en ontstekingsremmende middel hydroxychloroquine) preventief voor te schrijven aan COVID-19-patiënten, zodat reumapatiënten niet tegen schaarste aan zullen lopen.

Experts van ZonMw en NWO hebben een inschatting van de acute onderzoeksbehoefte gemaakt. Zij geven aan dat die voor Nederland circa € 40 miljoen bedraagt, om daarmee tussen de 80–100 grote coronagerelateerde onderzoeksvragen te onderzoeken. Een dergelijk bedrag is ook snel en op verantwoorde wijze besteedbaar. Het kabinet stelt € 42 miljoen extra beschikbaar, waarvan € 20 miljoen vanuit VWS.⁶

Tussen 31 maart 2020 en 4 januari 2021 voert Amsterdam UMC samen met twaalf andere ziekenhuizen in Nederland een gerandomiseerd dubbelblind klinisch onderzoek uit. 385 COVID-19-patiënten verspreid over deze ziekenhuizen krijgen imatinib (proteïne-tyrosine kinaseremmer) of een placebo toegediend. Het onderzoek is gefinancierd door ZonMw en het Corona Research Fonds van Amsterdam UMC.⁷

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020

2. April 2020

3. Mei 2020

4. Juni 2020

5. Juli 2020

6. Augustus 2020

7. September 2020

8. Oktober 2020

9. November 2020

10. December 2020

11. Januari 2021

12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

2. April

08

Op 8 april start de EC een gezamenlijke inkoopprocedure voor een aantal geneesmiddelen ter behandeling van COVID-19. Nederland heeft hierbij in beginsel positief op gereageerd en ingeschreven op remdesivir.⁸

Op 8 april vraagt het Kamerlid Wilders (PVV) minister De Jonge navraag te doen over de casus waarin een huisarts aangaf patiënten te hebben genezen door ze experimenteel te behandelen met een combinatie van geneesmiddelen.⁹ Minister De Jonge licht op 15 april toe dat de IGJ diezelfde dag de huisarts en de betrokken apotheker telefonisch heeft benaderd en met hen gesproken geeft over de door hen voorgeschreven en verstrekte geneesmiddelen. In deze gaat het om de middelen hydroxychloroquine, azithromycine en zinkorotaat. Het betreft hier potentieel risicovolle behandelingen met een combinatie van geneesmiddelen. De beroepsverenigingen hebben een richtlijn opgesteld waarin aangegeven wordt dat (hydroxy)chloroquine bij COVID-19 alleen gebruikt dient te worden bij bepaalde patiënten met een ziekenhuisindicatie. De betreffende huisarts moet zich houden aan deze behandelrichtlijn. De inspectie heeft hem hierop gewezen en ook aangegeven dat het verboden is om door aanprijzende uitingen via (sociale) media reclame te maken voor een ongeregistreerd geneesmiddel.¹⁰

Op 8 april dienen de Kamerleden Ellemeet, Klaver (beiden GroenLinks), Asscher (PvdA), Wilders, Marijnissen (SP), Krol, Ouwehand en Van Kooten-Arissen een motie in over het risico dat niet alle landen toegang krijgen tot een vaccin en/of geneesmiddel tegen het coronavirus/COVID-19. Dit omdat de ontwikkeling hiervan in handen is van enkele grote farmaceuten, terwijl het van essentieel belang is dat een toekomstig vaccin en/of geneesmiddel tegen het coronavirus/COVID-19 snel wereldwijd beschikbaar is. Kamerlid Ellemeet c.s. verzoekt de regering (1) leiderschap te tonen en zich voor de jaarvergadering van de WHO uit te spreken voor het opzetten van een wereldwijze COVID-19-pool en (2) voorts enkel te investeren in de ontwikkeling van vaccins en geneesmiddelen die onder acceptabele voorwaarden beschikbaar worden gesteld, zodat de productie van het toekomstige vaccin of geneesmiddel niet afhankelijk is van één farmaceut. De motie wordt aangenomen.¹¹

14

Op 14 april start ZonMw, samen met onder andere NWO en VWS, haar samenwerking binnen het verband Horizon 2020 (financieringsprogramma van de EU, 2014-2020) in het kader van de bestrijding van de coronapandemie. Onderzoek naar nieuwe geneesmiddelen, behandelingen en vaccins voor COVID-19 wordt hiermee gefinancierd. Het samenwerkingsverband bestaat uit 18 projecten en 151 internationale partners. De minister informeert de Kamer hierover op 15 april.¹²

15

Op 15 april informeert minister De Jonge per brief de Tweede Kamer over de stand van zaken rondom COVID-19. Hij schrijft over verschillende onderzoeken die lopen naar coronamedicijnen. Hij noemt de volgende middelen die onderzocht worden:

1. chloroquine en hydroxychloroquine (malariamiddelen);
2. remdesivir (virusremmer);
3. tocilizumab (interleukineremmer);
4. imatinib (proteïnekinaseremmer);
5. IFX-1 (antilichaam);
6. het BCG-vaccin (tuberculosevaccin);
7. plasma van genezen COVID-19-patiënten;
8. specifieke neutraliserende antilichamen.

De Stichting Werkgroep Antibioticabeleid (SWAB) geeft behandelopties met medicijnen bij patiënten met COVID-19 en draagt zorg voor het steeds actualiseren van deze behandelopties naar de laatste stand van de wetenschap en praktijk. Alleen van (hydroxy)chloroquine en remdesivir kan op dit moment op basis van laboratoriumonderzoek gezegd worden dat dat zij mogelijk iets zouden kunnen betekenen tegen COVID-19. Er lopen in Nederland elf goedgekeurde klinische onderzoeken naar middelen die mogelijk kunnen worden gebruikt bij de behandeling van COVID-19.¹³ Dit zijn onderzoeken binnen het COVID-19-programma van ZonMw, gefinancierd door VWS.¹⁴

Op 15 april start de Nederlandse gerandomiseerde ARCHAIC-studie naar een behandelstrategie met chloroquine, hydroxychloroquine of alleen standaard ondersteunende zorg bij COVID-19-patiënten. Deze studie wordt gefinancierd door ZonMw. Het doel van dit onderzoek is vast te stellen of behandeling met chloroquine of hydroxychloroquine vroeg in het ziektebeloop zo kan beïnvloeden dat minder patiënten achteruitgaan. Hiervoor wordt vergeleken of het toevoegen van deze medicamenten bovenop standaard ondersteunende zorg leidt tot minder opnames op medium care- of IC-afdelingen.^{15 16}

30

Op 30 april vraagt ZonMw aan VWS € 3 miljoen toe te voegen aan het budget van haar COVID-19-programma. Van deze € 3 miljoen is € 2,5 miljoen bestemd voor het onderzoek naar de behandeling met convalescent plasma, inclusief uitbreiding naar behandelperspectief in de verpleeghuizen. Door het ingestelde adviespanel wordt dit gezien als urgent onderzoek, maar het project vraagt qua budget om een onevenredig groot gedeelte van het totale beschikbare budget in het onderzoeksprogramma. Het zou daarmee andere relevante en belangrijke onderzoeksprojecten gaan verdringen.^{17 18}

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
- 3. Mei 2020**
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

3. Mei

01

Op 1 mei begint de Gezondheidsraad (GR) met het treffen van voorbereidingen voor een commissie 'COVID-19 en BCG-vaccinatie'.¹⁹

05

Op 5 mei is minister De Jonge op werkbezoek bij Sanquin geweest. Sanquin is gestart met de tweede fase van haar onderzoek waarin opnieuw ruim 7.000 donors zijn getest op de aanwezigheid van antistoffen. Sanquin kan donors met hoge antistofwaardes benaderen om donor te worden voor het convalescente plasma dat nu gebruikt wordt voor klinische studies (Erasmus MC en LUMC), om te onderzoeken of een transfusie met convalescent plasma werkzaam is in de behandeling van COVID-19-patiënten. De stichting schrijft naar aanleiding van het bezoek aan de minister:

“Sanquin stelt voor in de toekomst het bloed van immune donors te gebruiken voor de productie van hyperimmuun globulines, om kwetsbare personen te beschermen tegen COVID-19. Hiertoe is onder andere een forse opschaling nodig van de inzameling van convalescente plasma. Indien u hiertoe opdracht geeft zal Sanquin deze complexe operatie binnen enkele weken opzetten en uitvoeren, naast de reguliere taken en werkzaamheden van Sanquin.”²⁰

08

Op 8 mei stuurt de GR een brief aan minister De Jonge waarin de GR aangeeft dat wetenschappers op dat moment onderzoeken of het BCG-vaccin helpt tegen een ernstige infectie met het coronavirus. Alhoewel dit tuberculosevaccin coronavirusinfecties niet voorkomt, is het het onderzoeken waard of het vaccin bijdraagt aan een milder verloop van de ziekte.²¹

14

Op 14 mei installeert de GR een tijdelijke commissie die zich zal buigen over het BCG-vaccin in het kader van COVID-19. Negen hoogleraren en twee afdelingshoofden van medische centra vormen deze commissie. De GR levert twee secretarissen. Er zijn waarnemers vanuit VWS, het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) en het RIVM.²²

20

Op 20 mei vraagt het Kamerlid Baudet (FvD) in een plenair debat of minister De Jonge bereid is hydroxychloroquine beschikbaar te maken voor de eerste lijn. *“Nou, dat ben ik niet,”* antwoordt de minister. Hij vindt het niet aan politici om experimentele toepassing van geneesmiddelen aan te prijzen. Het CBG stelt dat de werkzaamheid van dit middel alsmede van chloroquine onvoldoende is aangetoond. Het gebruik van deze middelen brengt ernstige risico's op hartritme stoornissen met zich mee. *“Baat het niet dan schaad het niet”* gaat dus niet op.²³

25

Op 25 mei verzoekt het Kamerlid Van den Berg (CDA) de minister voor Medische Zorg (MZ) om te reageren op een artikel²⁴ in Het Parool van 23 mei.

In dit artikel stellen twee journalisten dat Sanquin, *“producent mogelijk coronamedicijn”*, in financiële problemen zit. VWS is met spoed gevraagd om financiering. Een woordvoerder van VWS heeft Het Parool bericht dat het ministerie Sanquin zal subsidiëren voor het grootschalig inzamelen van bloedplasma van donoren die COVID-19 hebben doorstaan. *“Over het subsidiebedrag is nog niets te zeggen, we zijn in afwachting van de subsidieaanvraag.”* Volgens een persvoorlichter van Sanquin gaat het om 'enkele miljoenen'.²⁵

Het lid Van den Berg vraagt onder andere of het essentieel is dat de eigen productie van plasmamedicijnen in West-Europa behouden wordt en welke investering er volgens de minister nodig is om SPP toekomstbestendig te maken.²⁶

26

Op 26 mei verzoekt ook het Kamerlid Van Gerven (SP) de minister voor MZ te reageren op het artikel uit Het Parool. Hij vraagt onder andere naar de precieze rol van Sanquin in het zoeken naar een coronamedicijn en wat er precies voor risico's zijn als Sanquin niet kan voortbestaan.²⁷ Eveneens stelt het Kamerlid Ploumen (PvdA) schriftelijke vragen aan de minister voor MZ. Zij vraagt onder andere of het onderzoek naar een medicijn tegen corona vertraagd door de financiële problemen bij Sanquin.²⁸ Zie 26 juni voor de beantwoording door minister Van Rijn (zie [26 juni 2020](#)).

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
- 4. Juni 2020**
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

4. Juni

04

Op 4 juni stuurt minister De Jonge een stand-van-zakenbrief naar de Tweede Kamer. Hierin komt hij terug op de motie²⁹ van het lid Ellemeet c.s. over de toegankelijkheid van toekomstige coronavaccins en/of -geneesmiddelen wereldwijd (zie **8 april 2020**). De minister heeft zich ingezet op dit thema en steun betuigd aan een solidariteitsinitiatief van de WHO en Costa Rica om kennis, data en intellectueel eigendom rondom coronagezondheidstechnologie te delen.

Ook informeert minister De Jonge over het overzicht dat SWAB bijhoudt van alle studies naar medicamenteuze behandelopties. De minister is in contact met Nederlandse academische medisch centra over hun voorlopige onderzoeksresultaten en stelt eisen aan de betaalbaarheid en beschikbaarheid van behandelopties. De minister zegt ook toe een expertpanel (later: Adviespanel) samen te stellen dat hem informeert over welke innovatieve behandelingen momenteel onderzocht worden.³⁰ Zie 24 juni voor nadere toelichting over het Adviespanel (zie **24 juni 2020**).

Op 4 juni vindt er een debat plaats in de Tweede Kamer over de ontwikkelingen rondom het coronavirus. Het lid Krol vraagt minister De Jonge of hij kan bevorderen dat mensen die bij de GGD een positieve test krijgen ook een brief krijgen waarin wordt gevraagd of zij bloed willen doneren bij Sanquin ter bestrijding van het plasmatekort. Minister De Jonge reageert daarop dat er naar zijn weten op dit moment geen plasmadonorkort is.³¹

Op 4 juni reageert minister De Jonge op de brief³² van de GR van 8 mei (zie **8 mei 2020**). Hij doet hierbij een adviesaanvraag voor het in kaart brengen van de stand van de wetenschap ten aanzien van het BCG-vaccin. Er moet rekening worden gehouden met de wereldwijde schaarste van dit vaccin.³³

09

Op 9 juni stopt het ARCHIAC-onderzoek naar hydroxychloroquine gefinancierd door ZonMw. De voornaamste redenen hiervoor zijn dat een grote Engelse trial geen effect laat zien in ernstige zieke COVID-19-patiënten en er momenteel vrijwel geen patiënten meer worden opgenomen met COVID-19, waardoor er te weinig deelnemers zijn voor de studie.^{34 35}

Op 9 juni gaat minister Van Rijn per nota ter beslissing akkoord met een alternatieve sluisprocedure voor remdesivir. Het middel zal hoogstwaarschijnlijk binnen enkele weken worden goedgekeurd door het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) en zal vervolgens waarschijnlijk voldoen aan de criteria voor plaatsing in de pakketsluis, wat betekent dat het middel vanwege een hoge prijs niet automatisch instroomt in het basispakket van de zorgverzekering. Na sluisplaatsing volgt normaal gesproken een beoordeling door het Zorginstituut, een prijsonderhandeling tussen de registratiehouder en VWS, en eventueel het treffen van maatregelen ter bevordering van gepast gebruik. De minister gaat akkoord met een verkorte procedure waarbij het Zorginstituut versneld advies zal geven en er geen prijsonderhandeling met de registratiehouder zal plaatsvinden. Bij positief advies zal remdesivir dan voor ten minste zes maanden aan het basispakket worden toegevoegd.³⁶ Zie 1 juli voor Kamervragen over de hoge kosten van de remdesivirbehandeling (zie **1 juli 2020**).

11

Op 11 juni vragen de Kamerleden Paternotte (D66) en Pia Dijkstra (D66) schriftelijk aan de minister van VWS of de Amerikaanse overheid de beschikbaarheid van medicijnen, zoals remdesivir, in Nederland kan beïnvloeden.³⁷ Zie 1 september voor de beantwoording (zie **1 september 2020**).

19

Op 19 juni ondertekent [ambtelijk VWS] namens de minister van VWS met dwingende spoed een opdrachtovereenkomst tussen de Staat der Nederlanden, Stichting Sanquin Bloedvoorziening en SPP. Hierbij wordt overwogen (1) dat VWS op zeer korte termijn convalescent plasma beschikbaar wil hebben voor onderzoek naar en productie van geneesmiddelen voor de behandeling en preventie van COVID-19-infectie en (2) dat de stichting plasma verzameld en dat het besloten vennootschap dit product kan ontwikkelen en produceren.

Met de ondertekening verstrekt VWS aan Sanquin Bloedbank de opdracht tot inzameling van convalescent plasma ten behoeve van behandeling van COVID-19-patiënten en/of preventie van COVID-19 bij mensen met een verminderende afweer, afgenomen bij donors die genezen zijn van COVID-19. Met de ondertekening verstrekt VWS aan SPP de opdracht ter voorbereiding op een mogelijke nieuwe golf in het najaar van 2020 van COVID-19-patiënten tot ontwikkeling en productie van een geneesmiddel (intraveneus immunoglobuline), dat SPP ter beschikking zal stellen aan VWS.³⁸

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
- 4. Juni 2020**
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Juni 24

Op 24 juni schrijft minister De Jonge naar de Tweede Kamer over innovatieve behandelingen voor COVID-19. Het eerdergenoemd bedrag van € 46,5 miljoen voor coronagerelateerd onderzoek is inmiddels opgelopen naar 67,5 miljoen. De extra € 20 miljoen bestaat uit een bijdrage van € 10 miljoen voor de inzameling van plasma door Sanquin en € 10 miljoen voor het onderzoeksprogramma van ZonMw. Het Adviespanel waarover de minister de Tweede Kamer informeerde op 4 juni is van start gegaan (zie [4 juni 2020](#)). Dit panel heeft de minister ingelicht over de volgende innovatieve behandelingen:

1. Remdesivir (een middel ontwikkeld in 2016 als behandeling voor ebola, maar daar nooit voor geregistreerd) is het eerste antivirale middel dat voor ernstig zieke COVID-19-patiënten ingezet kan worden. Op dit moment ligt remdesivir voor bij het EMA. Er is nog geen Europese handelsvergunning voor de behandeling bij COVID-19. De minister is al enige tijd in gesprek met de geneesmiddelenfirma Gilead Sciences Nederland om dit middel voor Nederlandse patiënten beschikbaar te maken. Dit heeft geresulteerd in een donatie van een voorraad behandelingen door Gilead. Deze voorraad wordt beheerd door het RIVM. Remdesivir is in Nederland beschikbaar via een tijdelijke ontheffing ('temporary exemption') en ziekenhuizen kunnen bij het RIVM een bestelling plaatsen om patiënten te behandelen. Remdesivir ontvangt in de komende weken mogelijk een positieve opinie van het beoordelingscomité van het EMA waarna een Europese handelsvergunning snel kan volgen. Om ervoor te zorgen dat remdesivir na registratie spoedig voor patiënten beschikbaar is via de reguliere kanalen, heeft de minister het Zorginstituut gevraagd om een advies uit te brengen met een verkorte procedure tot toelating tot het zorgverzekeringspakket;
2. Convalescent plasma (plasma met neutraliserende antistoffen) wordt grootschalig ingezameld door Sanquin Bloedvoorziening, middels een onlangs verstrekte opdracht. De antistoffen kunnen uit dit plasma worden gewonnen waardoor het een geneesmiddel wordt. Op dit moment onderzoekt een alliantie van internationale plasmageneesmiddelfabrikanten of een dergelijk geneesmiddel werkzaam en veilig is bij de behandeling en preventie van COVID-19. Mocht uit klinisch onderzoek blijken dat dit het geval is dan zal de dochteronderneming van Sanquin, SPP, de productie van dit geneesmiddel ter hand nemen. SPP is aangesloten bij de genoemde alliantie;
3. Het BCG-vaccin (tuberculosevaccin) wordt door Radboudumc en UMC Utrecht onderzocht. Zij onderzoeken of het vaccin zorgmedewerkers en ouderen beter beschermt tegen een ernstige infectie met het coronavirus. Het vaccin beschermt niet direct tegen het coronavirus, maar kan bijdragen aan een milder verloop van de ziekte. De minister heeft met de onderzoekers gesproken en vanwege de eerste bevindingen die deze onderzoekers met hem hebben gedeeld, heeft de minister de GR gevraagd te adviseren over het aanbieden van BCG-vaccinatie bij COVID-19. Vooruitlopend op dit advies wil de minister het onderzoek verder ondersteunen en bespoedigen door BCG-vaccins beschikbaar te stellen voor deze studies.³⁹

25

Op 25 juni komt de vaste Kamercommissie voor VWS bijeen voor een technische briefing over de ontwikkelingen rondom het coronavirus. De heer Van Dissel geeft hierin toelichting op de verschillende behandelopties voor COVID-19-patiënten op dat moment. Hij informeert de Kamercommissie over het onderzoek naar de malariamiddelen hydroxychloroquine en chloroquine, die onvoldoende effect blijken te hebben tegen COVID-19. Hierom vallen deze middelen af. Remdesivir bekort de ziekte duer en tempert de klachten, maar de beschikbaarheid is beperkt. Dexamethason (onstekingsremmer) heeft alleen een gunstige werking als een ontsteking veel kwaad doet.

Ook spreekt de heer Van Dissel over het Sanquin-traject voor een plasmageneesmiddel op basis van geneutraliseerde antistoffen. Hij noemt het nadeel van antistoffentherapieën dat een patiënt die ermee behandeld is na drie weken alle antistoffen al weer kwijt zou zijn. Dit betekent dat de therapie repetitief moet zijn. Een dergelijke therapie kan wel ingezet worden voor personen die minder goed in staat zijn zelf antistoffen te maken.⁴⁰

Op 25 juni keurt het EMA remdesivir goed voor de Europese markt.⁴¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
- 4. Juni 2020**
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

Juni 26

Op 26 juni stuurt minister Van Rijn een vertrouwelijke brief naar de Tweede Kamer. In deze brief bouwt hij voort op een vertrouwelijke brief gestuurd door minister Bruins in mei 2019 over de laatste ontwikkelingen rond SSP. Sanquin en dochteronderneming SPP verkeren op het moment van het schrijven van deze brief in onderhandeling met een Europese strategische partner. Verder bevindt SPP in een afrondende fase voor een verlenging en uitbreiding van een cruciaal leveringscontact van plasma. De minister wil deze onderhandelingen niet negatief beïnvloeden door in de openbaarheid hierover te berichten. Het is nog niet duidelijk wat de regering wil doen met betrekking tot de liquiditeitsproblemen van SSP. Het moet nog onderzocht worden of overheidsingrijpen in dit particuliere bedrijf maatschappelijk noodzakelijk kan worden geacht. Een belangrijk uitgangspunt in dit traject is dat op langere termijn de patiënten er verzekerd van moeten kunnen zijn dat plasmageneesmiddelen uit Nederlands plasma beschikbaar blijven.^{42 43}

Op 26 juni reageert minister Van Rijn op de vragen^{44 45 46} gesteld door de Kamerleden Van den Berg, Van Gerven en Ploumen over het artikel⁴⁷ in Het Parool (zie **26 mei 2020**). VWS heeft onlangs een opdracht vertrekt aan Stichting Sanquin Bloedvoorziening om grootschalig plasma van herstelde COVID-19-patiënten in te zamelen. Tegelijkertijd is SPP opgedragen een eerste batch van het plasmageneesmiddel te produceren. Hij noemt ook de mogelijkheid dat de antistoffen ter preventie van COVID-19 bij mensen met een verminderde weerstand ingezet kunnen worden.

Alhoewel het nog niet is aangetoond dat de antistoffen werkzaam en veilig zijn bij de behandeling en preventie van COVID-19-infectie vindt de minister het wel belangrijk om waar mogelijk voorbereid te zijn op een mogelijke nieuwe golf van COVID-19-patiënten in het komende najaar. De productie pas starten nadat alle onderzoeksresultaten bekend zijn, zal te laat zijn voor patiënten die in het komende najaar besmet raken met COVID-19. Daarom is de opdracht tot de productie van een eerste batch van het geneesmiddel met antistoffen eveneens al verstrekt. De verwachting is dat binnenkort het klinisch onderzoek start naar de werkzaamheid en veiligheid van deze antistoffen uit convalescent plasma. Dit gebeurt door een internationale alliantie van buitenlandse plasmageneesmiddelfabrikanten en het moet een merkloos geneesmiddel opleveren. De productie van meerdere batches uit het door de stichting ingezamelde convalescent plasma zal dan na registratie voor de Nederlandse markt door SPP opgepakt worden.⁴⁸

Op de specifieke vragen van Van Gerven stelt de minister onder andere dat de zoektocht naar gezuiverde antistoffen dat als geneesmiddel kan dienen niet afhankelijk is van het voortbestaan van SPP. Een internationale alliantie van plasmageneesmiddelfabrikanten is gestart met het doen van onderzoek naar een geneesmiddel met gezuiverde antistoffen. Als dit slaagt zal dit leiden tot een merkloos geneesmiddel. SPP neemt deel aan deze alliantie maar verricht zelf geen onderzoek. Dit betekent dat zodra deze alliantie haar geneesmiddel succesvol heeft geregistreerd, SPP het registratiedossier krijgt. SPP kan dan gebruik maken van de uitkomsten van de klinische studies van de alliantie. Voor een uiteindelijke registratie in Nederland is aanvullend onderzoek noodzakelijk.

SPP heeft een belangrijke functie in Nederland. Nederland is niet zelfvoorzienend wanneer het gaat om plasmageneesmiddelen. Met SPP kan in ieder geval voor circa de helft in de Nederlandse behoefte aan plasmageneesmiddelen worden voorzien. Het andere deel wordt voorzien door buitenlandse fabrikanten. De minister zou het mooi vinden als SPP voor Nederland behouden kan blijven, maar als dit niet de uitkomst is, dan wil dit niet zeggen dat er geen plasmageneesmiddelen uit Nederlands plasma meer gemaakt kunnen worden. Dit is ook het geval wanneer het gaat om een geneesmiddel uit convalescente plasma.⁴⁹

Op 26 juni start het Adviespanel Innovatieve Behandelingen COVID-19 (afgekort Adviespanel; een beoogde benaming 'Expertpanel' is op verzoek van de deelnemers gewijzigd⁵⁰). Hierin zitten onafhankelijke wetenschappers en artsen die nieuwe ontwikkelingen en initiatieven (in Nederland en internationaal) toelichten aan de minister en hem daarover adviseren.⁵¹ VWS is betrokken bij het voeren van het secretariaat.⁵² Op basis van het paneladvies kijkt de minister per casus op welke manier de overheid kan helpen om een kansrijk middel zo spoedig mogelijk beschikbaar te krijgen voor patiënten in Nederland. Dit kan bijvoorbeeld door onderzoek te versnellen, klinisch onderzoek naar Nederland te halen, samenwerkingen te faciliteren en partijen bij elkaar te brengen, of door gericht een product in te kopen.⁵³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
- 5. Juli 2020**
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

5. Juli

01

Op 1 juli stelt het Kamerlid Van Gerven schriftelijke vragen aan de minister voor MZ over de goedkeuring van remdesivir in Europa. Zijn vragen gaan onder andere over de zorgvuldigheid en de onafhankelijk van het onderzoek naar het middel en de kosten ervan.⁵⁴ (zie [28 augustus 2020](#)).

03

Op 3 juli verstrekt de EC een handelsvergunning voor remdesivir. Hiermee kan de voorraad remdesivir bij het RIVM worden uitgebreid.⁵⁵

13

Op 13 juli stellen de Kamerleden Paternotte en Pia Dijkstra schriftelijke vragen aan minister De Jonge over een bericht dat een Amerikaanse farmaceut een Nederlands coronamedicijn (antilichaam 47d11) in productie neemt. Ze vragen de minister met betrekking tot de ontwikkeling en de beschikbaarheid van het middel:

1. Waarom bent u niet betrokken geweest bij de onderhandelingen met de Amerikaanse farmaceut Abbvie over het verkrijgen van (een optie op) een exclusieve licentieovereenkomst voor de productie van een Nederlands coronamedicijn?
2. Had het niet voor de hand gelegen dat u betrokken was geweest bij de onderhandelingen, nu voor de verdere ontwikkeling een subsidie is toegekend van meer dan € 400.000, die kan oplopen tot € 1.000.000, en u aangeeft wel verwachtingen te hebben bij licentieovereenkomsten op intellectueel eigendom dat (mede) is ontwikkeld met overheids geld?
11. Bestaat er volgens u een reëel risico dat de Amerikaanse overheid exportbeperkingen gaat opleggen in geval het medicijn succesvol blijkt in de strijd tegen het coronavirus?
12. Kunt u ingaan op eerdere voorbeelden daarvan? Welke juridische mogelijkheden heeft de Amerikaanse overheid om – net als bij remdesivir – bij dit medicijn te bepalen hoeveel doses andere landen kunnen krijgen?⁵⁶

17

Op 17 juli ondertekent minister De Jonge een nota ter informatie van de projectgroep Innovatieve Behandelingen COVID-19 (IBC-19) betreffende een update over de stand van zaken over haar vorderingen. De projectgroep bericht dat zij kort daarvoor geformaliseerd is met het aantrekken van een teamcoördinator. Het team bestaat uit leden uit verschillende programmadirecties. De coördinator wordt aangestuurd door GMT in afstemming met de directie Publieke Gezondheid (PG).

Met betrekking tot verschillende potentiële innovatieve behandelingen berichten ze dat:

1. Er voor remdesivir goede contacten lopen bij Gilead over de inkoop, mogelijk via joint-procedurement van de EU;
2. De studie naar convalescent plasma stil ligt, omdat de opgenomen patiënten zelf al antistoffen aanmaken. Een nieuw studieontwerp ligt klaar voor mensen die positief getest zijn of geen antistoffen aanmaken. Deze studie start in augustus of september;
3. Dexamethason een lagere sterfte bij ernstig zieke patiënten laat zien. Het is een goedkoop middel en de Nederlandse voorraad is goed. Er is echter nog geen studie gepubliceerd en er is verder onderzoek vereist;
4. Antilichamen een mogelijk kansrijk geneesmiddel tegen corona zijn, maar dit is nog vroeg in ontwikkeling. Het traject is tevens politiek gevoelig omdat ervoor moet worden onderhandeld met een Amerikaanse farmaceut;
5. Dat 400.000 doses van het BCG-vaccin zijn ingekocht, bij dragen aan een milder ziekteverloop. De werking is nog onduidelijk en onderzoeken zijn vertraagd. De voorraad is maar tot 1 oktober houdbaar, maar zonder duidelijke data kan grootschalige implementatie niet in gang worden gezet.

De projectgroep meldt ook dat het Adviespanel inmiddels twee keer is samengekomen. Het Adviespanel heeft op zes dossiers advies gegeven, namelijk ‘cytokines en aanverwant onderzoek’, ‘dexamethason’, ‘remdesivir’, ‘First Health Pharmaceuticals (FHP)’ (betreft ontwikkeling virusremmers), ‘vitamine D’ en ‘Controlled Human Infection Model’ (vaccintest op voor onderzoek vrijwillig besmette COVID-19-patiënten). Er is geen aanvullende actie vereist van VWS op de eerste vijf dossiers. Het Adviespanel vraagt VWS de onderzoekers op het laatste dossiers te ondersteunen in onder andere hun samenwerking met het bedrijfsleven. De projectgroep is hierover in gesprek met het Vaccinteam en met ZonMw.⁵⁷

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
- 5. Juli 2020**
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

Juli

20

Op 20 juli stuurt [ambtelijk VWS] een memo aan minister De Jonge waarin [ambtelijk VWS] bericht over een onderzoek naar het inenten van kwetsbare ouderen met het BCG-vaccin. De minister is al eerder akkoord gegaan met het ondersteunen van een kortlopend onderzoek in dit kader. Een nieuw ontvangen onderzoeksvorstel is echter een stuk breder, langduriger en duurder dan eerder besproken. Het voorstel is om een gefaseerde variant op het onderzoek te ondersteunen, met een go-/no-go-moment eind 2020. Er wordt gevraagd om een akkoord. De minister ondertekent de memo.⁵⁸

24

Op 24 juli dient de projectgroep Innovatieve Behandelingen haar projectplan in. Het projectteam bestaat uit VWS'ers die vanuit verschillende directies voor een deel van hun tijd beschikbaar zijn voor het project Innovatieve Behandelingen. Deze directies zijn Publieke Gezondheid, Geneesmiddelen en Medische Technologie, Macro-Economische Vraagstukken en Arbeidsmarkt en Langdurige Zorg.

In het plan wordt aangegeven dat de hoop op een vaccin op de eerste plaats komt. *“In de tussentijd doen we er alles aan om behandelingen te vinden waarmee (vooral) onze kwetsbare mensen beter en sneller herstellen van een COVID-19-besmetting.”*

Kansrijke innovatieve behandelingen zijn volgens het document behandelingen die betrekking hebben op:

- Het bevorderen dan wel versnellen van de genezing van de patiënt (bijv. antivirale behandelingen). Behandelingen die aangrijpen op het virus en de infectie zelf;
- Het tegengaan van (neven)schade en (bij)effecten bij de patiënt (bijv. symptomatische behandelingen).

Oefentherapieën en dergelijken vallen niet binnen de scope van het project.

In het projectplan is ook een uitgebreide taakomschrijving van het adviespanel opgenomen.⁵⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
- 6. Augustus 2020**
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

6. Augustus

28

Op 28 augustus reageert minister Van Ark op de schriftelijke vragen van het lid Van Gerven over de goedkeuring van remdesivir in Europa. Zij spreekt daarbij haar vertrouwen uit in het onafhankelijke oordeel van het EMA en het CBG. Over de medicijnprijzen zegt de minister geen oordeel te kunnen geven.⁶⁰ (zie [1 juli 2020](#))

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
- 7. September 2020**
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

7. September

01

Op 1 september beantwoordt minister De Jonge de Kamervragen⁶¹ van de leden Paternotte en Pia Dijkstra over een bericht dat de Amerikaanse farmaceut Abbvie een Nederlands coronamedicijn (antilichaam 47d11) in productie neemt (zie [11 juni 2020](#)). Op de eerste twee vragen antwoordt de minister dat het intellectueel eigendom dat voortkomt uit wetenschappelijk onderzoek niet bij de overheid ligt, maar bij de onderzoekers, zelfs al heeft de overheid het onderzoek (mede) gefinancierd. De overheid is dan ook niet betrokken bij de eigenaar van het intellectueel eigendom en de licentienemer. Wel stelt de overheid verwachtingen bij licentieovereenkomsten op intellectueel eigendom dat tot stand is gekomen met Nederlands overheidsgeld. Hiervoor is de richtlijn Maatschappelijk Verantwoord Licentiëren opgesteld. Aan de minister is verzekerd dat deze principes leidend zijn bij de overeenkomst in kwestie.

Op vraag 11 en 12 over remdesivir antwoordt de minister dat de Amerikaanse overheid geen exportbeperking heeft opgelegd aan de vergunninghouder Gilead, maar dat zij de verwachte te produceren voorraad voor de voorziene tijd hebben gereserveerd door middel van een gerichte aankoop. Dit heeft voor nu geen negatief effect op de behandeling van Nederlandse patiënten met dit middel. Er is bij het RIVM een voorraad beschikbaar, mede door een donatie van Gilead. Het ministerie is, zowel op nationaal als op Europees niveau, in gesprek met Gilead om deze voorraad uit te breiden. Inmiddels heeft dit op Europees niveau al in een eerste aankoop geresulteerd waarvan ook Nederland gebruik kan maken.⁶²

03

Op 3 september wordt er akkoord gegeven door [ambtelijk VWS] op de impulsnota betreffende extra inzet en focus op het project Innovatieve behandelingen. Op 11 september wordt deze mondeling besproken met minister De Jonge en geaccordeerd.⁶³ In de nota ter beslissing worden vier doelen samengevat:

1. Pro-actiever richting geven aan onderzoek op basis van advies van het Adviespanel (waar is de nood het hoogst?);
2. Een 'COVID-19 clinical trial network' opzetten waarmee verbinding wordt gelegd met ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Het opzetten van een ronde tafel met de Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen kan dit ondersteunen;
3. Snel perspectief bieden op doorontwikkeling van de beste resultaten uit het lopende COVID-19-programma van ZonMw door een vervoliprogramma op te zetten; doorselecteren en doorfinancieren. Zodat de opgedane kennis zo snel mogelijk vertaald wordt naar de praktijk van de kliniek;
4. In samenwerking met GMT potentiële geneesmiddelen meer proactief beoordelen om tijdig voorraden van COVID-19-geneesmiddelen aan te leggen en tekorten te voorkomen, inclusief aanscherpen van de samenwerking op dit gebied in EU-verband.⁶⁴

21

Op 21 september schrijft minister De Jonge in een stand-van-zakenbrief betreffende COVID-19 aan de Tweede Kamer over de ontwikkelingen omtrent innovatieve behandelingen. Hij reageert hiermee op een informatievraag⁶⁵ geuit in het Kamerdebat van 12 augustus. Het kabinet investeert breed in coronagerelateerd onderzoek en dit bedrag is inmiddels opgelopen naar ruim € 83 miljoen. De investeringen richten zich met toenemende mate op de doorontwikkeling van veelbelovende resultaten uit het onderzoeksprogramma van ZonMw.

Daar waar de financiering via ZonMw zich primair richt op publieke onderzoeksprojecten, zijn er ook onderzoeksprogramma's opgezet via publiek-private samenwerkingen. In Nederland wordt dit aangestuurd door de Topsector Life Sciences & Health (met meerdere projecten gericht op innovatieve behandelingen). Vanuit deze Topsector LSH is voor coronagerelateerde R&D en innovatie inmiddels € 10,8 miljoen Publiek-Private-Samenwerkingsfinanciering ingezet.

De minister schrijft dat er meer dan honderd studies lopen naar convalescent plasma. Nederland loopt voorop en heeft recent als eerste kunnen aantonen dat de meeste patiënten in het ziekenhuis al zelf antistoffen aanmaken, zonder dat daarvoor extra plasmatoediening nodig is. Dat betekende een nieuwe wetenschappelijke uitdaging en voor de onderzoekers een bijsturing van de studie. Erasmus MC en LUMC onderzoeken gezamenlijk of patiënten die eerder – in de eerste fase van hun ziek zijn – convalescent plasma krijgen een betere overlevingskans hebben. De inclusie van patiënten door de Nederlandse onderzoekers in dit vernieuwde onderzoek wordt breed landelijk opgezet en start naar verwachting in oktober. Er wordt hierbij ook afgestemd met Sanquin.

De afgelopen maanden is er door een consortium van Nederlandse onderzoekers hard gewerkt om een onderzoek op te zetten naar de effecten van het BCG-vaccin bij kwetsbare ouderen. Dit is een vervolgstudie op basis van eerdere resultaten van een studie naar de beschermende werking van het BCG-vaccin onder ouderen, uitgevoerd door het Radboudumc en de Universiteit van Athene. Het vervolgonderzoek wordt uitgevoerd in een unieke samenwerking van 22 ziekenhuizen, waaronder alle Nederlandse academische ziekenhuizen, de topklinische ziekenhuizen van Santeon en een aantal perifere ziekenhuizen en trombosediensten. De eerder aangekochte voorraad BCG-vaccins heeft de minister beschikbaar gesteld voor deze studie. De minister heeft voor het COVID-19-onderzoeksprogramma van ZonMw naar het BCG-vaccin € 5 miljoen extra beschikbaar gesteld. Met het financieel ondersteunen van deze studie wil de minister versneld bescherming van kwetsbare personen mogelijk maken.

De eerste Europese aankoop via het Emergency Support Instrument van de EU van 30.000 ampullen remdesivir is inmiddels een feit. Nederland heeft hiervan reeds 2000 ampullen ontvangen. Waar dit medicijn het virus aanpakt, zijn er ook veel onderzoeken gaande naar de werking van medicijnen die het afweersysteem beïnvloeden, bijvoorbeeld met behulp van corticosteroïden (ontstekingsremmers). Inmiddels is uit onderzoek duidelijk geworden dat het middel dexamethason ernstig zieke COVID-19-patiënten sneller kan laten herstellen. Er loopt momenteel internationaal onderzoek om de bewijsvoering hiervoor te versterken. Dexamethason is ruim beschikbaar voor Nederlandse patiënten en het gebruik van het middel in Nederland voor de behandeling van COVID-19-patiënten is nu opgenomen in de behandelrichtlijn COVID-19, opgesteld door SWAB.⁶⁶

In de week van 21 september blijkt dat door de sterk oplopende ziekenhuisopnames de door de EC aan Nederland toebedeelde hoeveelheid remdesivir op korte termijn onvoldoende zou kunnen zijn. Minister Van Ark informeert de Kamer hierover op 19 oktober.⁶⁷ (zie [19 oktober 2020](#))

23

Op 23 september informeert minister De Jonge de Tweede Kamer over de vaccinatiestrategie van het kabinet. Omdat het nog onduidelijk is of en wanneer een werkzaam en veilig vaccin beschikbaar komt, investeert het kabinet ook in innovatieve behandelmethoden voor mensen die (ernstig) ziek worden van het coronavirus.⁶⁸

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
- 8. Oktober 2020**
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

8. Oktober

01

Op 1 oktober presenteert de GR haar advies over de mogelijke inzet van het BCG-vaccin aan de minister tijdens een speciale briefing. De BCG-COVID-19-commissie van de GR adviseert de uitkomsten lopende onderzoeken af te wachten. Financiële steun is door de minister aan deze studies toegezegd en ZonMw is gevraagd de studie als urgent traject op te nemen in het onderzoeksprogramma voor COVID-19.⁶⁹

05

Op 5 oktober publiceert de GR haar advies “BCG-vaccinatie en COVID-19”. Het advies is om later te heroordelen als de lopende trials zijn afgerond.^{70 71}

07

Op 7 oktober stellen de Kamerleden Van den Berg, Paternotte en Raemakers (D66) schriftelijke vragen aan de minister voor MZ over het tekort aan remdesivir. Zij vragen onder andere hoe groot de voorraad aan en de vraag naar deze virusremmer zijn.⁷² Zie 19 oktober voor de beantwoording van deze vragen (zie [19 oktober 2020](#)).

08

Op 8 oktober stellen Kamerleden Bergkamp en Jetten (beiden D66) schriftelijke vragen aan minister De Jonge over het bericht⁷³ dat Sanquin bloedplasma geweigerd heeft ten behoeve van de ontwikkeling van een coronamedicijn.

Het bericht verschijnt op 30 juli wanneer een tweeëntwintigjarige burger geen bloedplasma mag doneren omdat hij 3,5 jaar geleden seksueel contact heeft gehad met een man. Hij wilde na zijn coronabesmetting van maart 2020 plasma met antistoffen doneren ten behoeve van het vinden van een geneesmiddel tegen corona. Alhoewel mannen normaliter vier maanden na het hebben van seksueel contact met een andere man plasma mogen doneren aan Sanquin, is dit voor het plasma voor het ontwikkelen van een coronamedicijn niet het geval, omdat dit plasma het internationale onderzoekscircuit in gaat, waar de regels in de woorden van een Sanquin-woordvoerder “conservatiever” zijn. Sanquin zelf beaamt dat het plasma niet onveilig is, maar stelt dat de organisatie gedwongen is aan internationale regels te voldoen in dit traject.

Leden Bergkamp en Jetten vragen de minister (1) om de verschillende regels voor heteroseksuelen enerzijds en homo- en biseksuelen anderzijds toe te lichten, (2) om de communicatie hierover toe te lichten en (3) of er andere criteria denkbaar zijn die ervoor zorgen dat meer personen in aanmerking komen voor het doneren, die tegelijkertijd risico's uitsluiten.⁷⁴

Op 8 oktober ondertekenen de EC en Gilead een joint-procurementcontract, waarmee Nederland en de andere EU-lidstaten vanaf deze maand structureel verzekerd zijn van maandelijkse leveringen remdesivir. De toebedeling van remdesivir vanuit de EC liep tot afgelopen week via het Emergency Support Instrument van de EU.

Nederland heeft in het kader van de procedure vervolgens direct een landspecifiek contract met Gilead afgesloten, waardoor het RIVM vanaf nu structureel maandelijks een voorraad remdesivir krijgt toebedeeld. Ook in deze opzet is er sprake van een toebedeling via de EC van aantallen remdesivir aan de landen via een verdeelsleutel (gebaseerd op het landelijk aantal patiënten in ziekenhuizen). Nederland heeft voor de maand oktober ruim 24.000 doses (goed voor ruim 4000 patiënten) toegewezen gekregen, wat voldoende zou moeten zijn voor het aantal in het ziekenhuis opgenomen COVID-19-patiënten, inclusief een lichte stijging daarvan. Door schaarste zijn er echter nog maar 2000 doses geleverd. Wanneer de overige 22.000 doses geleverd worden is onbekend, waardoor de kans op tekorten aanwezig is. De precieze verdeling van de leveringen remdesivir onder de EU-lidstaten is voor de daaropvolgende maanden ook nog niet bekend. De gezamenlijke overeenkomst van de EC voorziet in ieder geval vanaf januari in de mogelijkheid om meer dan 880.000 doses per maand aan te kopen. De minister informeert de Tweede Kamer hierover op 13 oktober in een stand-van-zakenbrief.^{75 76}

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

Oktober

12

Op 12 oktober schrijft minister Van Ark de Tweede Kamer dat SPP een onderhandelingsakkoord heeft bereikt met een internationaal consortium van vijf partijen. Drie van de vijf partijen hebben ruime ervaring in de biomedische sector en het produceren en op de markt brengen van producten uit plasma. De constructie biedt toekomstperspectief aan de productiefaciliteit in Nederland en biedt de mogelijkheid om deze faciliteit in Nederland beschikbaar te houden. SPP zal zich ontlechten uit de Sanquin-groep.⁷⁷

13

Op 13 oktober stuurt minister De Jonge een stand-van-zakenbrief betreffende COVID-19 aan de Tweede Kamer. Hij schrijft hierin uitgebreid over verschillende innovatieve geneesmiddelen en behandelingen. Door de nieuwe golf aan ziekenhuisopnames loopt de vraag naar remdesivir in Nederland, Europa en wereldwijd hard op. De voorraad die door de EC aan de lidstaten tot vorige week werd toebedeeld, was daarmee beperkt. Juist de afgelopen weken liep de vraag in verschillende Europese landen, waaronder Nederland, sterk op en ontstonden er tijdelijke tekorten. Daarom hebben VWS en het RIVM de afgelopen weken veelvuldig en op hoog niveau intensief contact gehad over de levering van remdesivir aan Nederland, met zowel de EC als Gilead. De regering heeft in de afgelopen weken aangedrongen op mogelijke herverdeling tussen de EU-landen. Zo heeft Nederland de afgelopen weken enkele malen extra voorraad geleverd gekregen.

Er zijn meerdere behandelingen mogelijk voor COVID-19-patiënten in het ziekenhuis. In de dagen dat er mogelijk geen remdesivir aan ziekenhuizen geleverd kan worden, blijven de overige behandelopties voor artsen beschikbaar. Voor in het ziekenhuis opgenomen patiënten gebruiken artsen bij een groot deel van de patiënten het medicijn dexamethason.

De meest actieve ondersteuning van de regering op het gebied van innovatie gaat op dit moment naar behandelingen die worden ontwikkeld door publieke onderzoekers, of door publiek-private samenwerkings-initiatieven. Om ook private partijen die innovatieve behandelingen ontwikkelen meer te ondersteunen, verkent het kabinet in samenwerking met de UMC's de mogelijkheid om een "COVID-19 clinical trial network" op te zetten. Het gaat dan om een infrastructuur waarbinnen snel en gecoördineerd klinische testen naar veiligheid en effectiviteit van behandelingen kunnen worden uitgevoerd in Nederland.

Behandelingen kunnen zo direct met elkaar worden vergeleken, patiënten kunnen effectiever worden verdeeld tussen de lopende klinische onderzoeken en beschikbaarheid kan worden bevorderd. Ook voor private partijen kan zo'n netwerk van waarde zijn, ook voor geneesmiddelen die niet COVID-gerelateerd zijn. Dit komt ten goede van de infrastructuur voor therapieontwikkeling.⁷⁸

15

Op 15 oktober voert de vaste Kamercommissie voor VWS overleg met minister Van Ark. Het lid Jansen (PVV) stelt daarin vragen over het tekort aan remdesivir. Minister Van Ark licht toe dat het een medicijn is dat nog maar sinds kort op de markt is en waar de hele wereld, inclusief Nederland, zich nu op stort, vandaar dat Van Ark het belang van een samenwerking in Europees verband onderstreept. Via de EU komt het middel bij het RIVM. Een arts kan daar om het middel verzoeken. De toelevering van remdesivir was de laatste weken beperkt, maar "het vooruitzicht voor de komende weken is gelukkig echt beter." VWS en het LCG werken samen om de voorraad coronagerelateerde ic-geneesmiddelen bij ziekenhuizen neer te leggen. Dat zal naar verwachting binnen twee weken gereed zijn.⁷⁹

19

Op 19 oktober beantwoordt minister Van Ark vragen van de Van der Berg, Paternotte en Raemakers over het remdesivirtekort (zie 7 oktober 2020). De minister licht toe dat er voor de maand oktober 24.000 doses (gelijk aan 4000 patiënten) remdesivir aan Nederland zijn toegewezen. Dit zou voldoende moeten zijn voor het huidige aantal in het ziekenhuis opgenomen COVID-19-patiënten, inclusief een lichte stijging daarvan. Over de invloed van het tekort van remdesivir meldt de minister:

"Uit onderzoek is gebleken dat remdesivir de gemiddelde ligduur van in het ziekenhuis opgenomen COVID-19-patiënten die extra zuurstof nodig hebben, kan bekorten met maximaal vier dagen. Of en hoe dat in de praktijk ook het geval is en wat het effect van het tijdelijke tekort aan remdesivir is, is onbekend. In de praktijk worden immers ook andere behandelingsmethoden ingezet, zoals bijvoorbeeld dexamethason."

Op de vraag of de EC voorraden remdesivir verdeelt op basis van bevolkingsomvang en niet op basis van het aantal patiënten, zegt de minister dat dit wel het aantal patiënten is. Tot slot meldt de minister dat er voor dexamethason geen tekort dreigt.⁸⁰

28

Op 28 oktober informeert minister De Jonge de Tweede Kamer per stand-van-zakenbrief over potentiële nieuwe behandelingen voor COVID-19. Het Adviespanel kijkt op deze dag naar de laatste update van de Horizonscan van het Zorg Instituut, met een overzicht van de geneesmiddelen voor COVID-19 die nu in ontwikkeling zijn. Per casus wordt door het Adviespanel bezien wanneer en op welke manier de overheid kan helpen om een kansrijk middel zo spoedig mogelijk beschikbaar te krijgen voor patiënten in Nederland.

De minister informeert de Kamer ook over de paper van het Solidarity-trialconsortium van de WHO op 15 oktober, waaruit op basis van onderzoek in vierhonderd ziekenhuizen in dertig landen, blijkt dat de middelen hydrox-chloroquine, lopinavir en interferon geen plaats hebben in de behandeling van COVID-19. Hydroxychloroquine en interferon doen zelfs eerder kwaad dan goed. Voor remdesivir blijkt dat de fase waarin het wordt toegediend, een cruciale factor is in de werkzaamheid van het middel. Remdesivir heeft geen, en mogelijk een negatief, effect wanneer het laat wordt ingezet, dus wanneer patiënten al beademd moeten worden. Het heeft daarentegen een positief effect wanneer het vroeg in de behandeling wordt ingezet.⁸¹ Het Adviespanel heeft deze duiding aan de minister gegeven. Dergelijke inzichten leiden continu tot aanpassingen van de behandelpraktijk door de zorg-professionals. In ziekenhuizen blijft – volgens de SWAB – remdesivir een behandeloptie voor COVID-19-patiënten.

Van de oktoberlevering remdesivir zijn inmiddels ruim 10.600 doses uitgeleverd aan ziekenhuizen (goed voor circa 1770 patiëntkuren). Ter vergelijking: in de maand september zijn ruim 4900 doses uitgeleverd. Voor de maanden november en december hebben we afspraken gemaakt voor levering in november van 35.000 (ruim 5800 patiëntkuren) en in december 30.000 (5000 patiëntkuren) doses. De komende tijd wordt nauwgezet gemonitord hoe de vraag naar remdesivir zich ontwikkelt.⁸²

30

Op 30 oktober vraagt Kamerlid Elmeent naar aanleiding van de ontwikkelingen rondom het donorschap ten behoeve van het coronaplasmamedicijn om een brief te ontvangen over de voortgang van de uitvoering van haar motie inzake donorselectiebeleid op basis van seksueel risicogedrag.⁸³ Deze motie is aangenomen op 4 december 2019 en verzoekt de regering een onderzoek in te stellen naar het effect van het donorselectiebeleid op de veiligheid van het bloed.⁸⁴

9. November

06

Op 6 november worden er door de vaste commissie voor VWS vragen gesteld over SPP, waarbij de CDA-fractie een enkele vraag stelt bij de beschikbaarheid van een mogelijk plasmamedicijn tegen corona. De fractie heeft uit de media geconcludeerd dat Sanquin ruim 4.000 flesjes van een veelbelovend coronamedicijn klaar heeft staan: ampullen bloedplasma met antistoffen tegen het coronavirus welke beschikbaar zijn voor gebruik. Deze leden vragen of dit product gepatenteerd is en de details omtrent het wel of niet patenteren.⁸⁵ Zie 4 december voor de beantwoording (zie [4 december 2020](#)).

16

Op 16 november informeert minister De Jonge, via een memorie van toelichting en een nota van wijziging over de begrotingsstaat van VWS, de Tweede Kamer dat het RIVM in 2020 een aanvullende bijdrage van € 33,8 miljoen ontvangt om remdesivir aan te schaffen.⁸⁶ In 2021 wordt hiervoor € 11,3 miljoen beschikbaar gesteld. Het RIVM levert remdesivir aan ziekenhuizen, waarvan de opbrengsten terugvloeien naar de VWS-begroting. In 2021 gaat het om € 33,8 miljoen.⁸⁷

Op 16 november reageert minister Van Ark per brief op de vragen⁸⁸ van de Kamerleden Bergkamp en Jetten over het weigeren van bloedplasmadonatie voor een middel tegen corona (zie [8 oktober 2020](#)). De minister benadrukt dat zij en Sanquin zich willen inzetten (potentiële) donors niet onnodig uit te sluiten. Sanquin onderzoekt regelmatig of het donorselectiebeleid gewijzigd kan worden zonder dat dit ten koste gaat van de veiligheid van de bloedvoorziening. Sanquin houdt de minister hierover op de hoogte. Sanquin heeft de minister laten weten dat het huidige selectie criterium voor het doneren van volbloed door mannen die seks hebben gehad met andere mannen (MSM) binnenkort ook van toepassing zal zijn voor plasmadonaties. Dit betekent dat MSM ook plasma voor de bereiding van plasmageneesmiddelen kunnen doneren mits een wachttijd van ten minste vier maanden na het laatste MSM-contact in acht wordt genomen. De wijziging zal geen nadelig effect hebben op de veiligheid van plasmageneesmiddelen. Sanquin verwacht begin volgend jaar het gewijzigde beleid in te kunnen voeren.⁸⁹

18

Op 18 november informeert minister De Jonge de Tweede Kamer in een stand-van-zakenbrief over vorderingen omtrent het verzamelen van bloedplasma en het daaruit ontwikkelingen van een plasmaproduct met antistoffen (immunoglobulines) tegen COVID-19. Inmiddels hebben vele herstelde COVID-19-patiënten bloedplasma gedoneerd. Eerder is er al een studie vanuit het Erasmus MC en het LUMC gestart om te toetsen of een behandeling met bloedplasma kort na infectie een therapeutisch effect heeft op COVID-19. Deze 'COV-Early'-studie is begin oktober begonnen met het includeren van de eerste patiënten.

Daarnaast hebben Stichting Sanquin Bloedbank en SPP de afgelopen maanden uit dit gedoneerde bloedplasma een medicijn op basis van antistoffen geproduceerd. De eerste batch van 4000 doses van dit medicijn met de antistoffen is nu klaar om ingezet te worden. Het gaat hierbij om een off-label behandeling (een bestaand middel dat voor een andere indicatie wordt gebruikt), dat alleen onder toezicht van de behandelend arts mag worden voorgeschreven. Het is daarbij van belang dat artsen de uitkomsten van die behandelingen rapporteren, zodat er van geleerd kan worden. Het is immers nog niet duidelijk wat de werkzaamheid van dit medicijn zal zijn. De voorraad van dit middel is evenwel beperkt. Stichting Sanquin Bloedbank en SPP zetten de productie voort en de verwachting is dat er in januari 2021 nog zeker 4000 doses beschikbaar komen.

Een werkgroep van Stichting Sanquin Bloedbank en medische specialisten boog zich de afgelopen periode over de vraag welke patiëntengroep als eerste in aanmerking zou moeten komen voor toediening van dit middel. De werkgroep heeft hierover afgelopen week advies aan de minister uitgebracht. Het advies is tweeledig. Allereerst adviseert de werkgroep het middel preventief in te zetten bij patiënten met een sterk verzwakte afweer, om hen bescherming te bieden na een hoog risico blootstelling aan het virus. Deze patiënten zijn extra vatbaar voor een besmetting met het coronavirus en hebben mogelijk het meeste baat bij een preventieve behandeling met antistoffen. Voor deze groep is het middel direct inzetbaar. Om van deze behandeling te leren, wordt een observationele studie gestart. De behandelende artsen zullen hun ervaringen met het middel dan ook delen.

Daarnaast adviseert de werkgroep een onderzoek te starten naar de effectiviteit van de antistoffen als preventief medicijn bij ouderen in verpleeghuizen. Er is nog geen (internationaal) bewijs dat plasma, of daaruit gewonnen antistoffen, ook daadwerkelijk leidt tot een betere weerstand tegen het coronavirus. De werkgroep adviseert dit te toetsen in bijvoorbeeld verpleeghuizen waar de corona-infectiedruk hoog is. De minister stelt voor het onderzoek zowel financiering als een voorraad van het medicijn beschikbaar. De geproduceerde doses zijn immers eigendom van VWS. ZonMw zal een procedure starten om dit onderzoek op korte termijn te laten plaatsvinden. De eerste onderzoeksresultaten worden vervolgens in de zomer van 2021 verwacht. Met de voortzetting van de productie, distributie en het onderzoek is een additioneel budget gemoeid van € 6,3 miljoen.⁹⁰

20

Op 20 november adviseert de WHO officieel tegen het gebruik van remdesivir, omdat het "geen belangrijk effect" heeft op de gezondheid van COVID-19-patiënten. Het CBG en het EMA gaan hierop dezelfde onderzoeken als waarop de WHO zich baseert, bestuderen.⁹¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
- 9. November 2020**
10. December 2020
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
- 10. December 2020**
11. Januari 2021
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

10. December

03

Op 3 december is er een plenair debat in de Tweede Kamer over de begroting van VWS, waarin het lid Van Gerven minister Van Ark vraagt naar “het coronacashen van Gilead” (de leverancier van remdesivir). Er wordt € 2000 betaald per behandeling, terwijl de kostprijs om remdesivir te maken € 10 euro is, zo stelt Van Gerven. Minister Van Ark noemt zo’n winstmarge “wrang”, maar kan niet bevestigen dat de kostprijs inderdaad € 10 is. Ze zegt toe het signaal door te geven aan de EC.⁹²

04

Op 4 december beantwoordt minister Van Ark vragen⁹³ gesteld door de CDA-fractie over een mogelijk plasmamedicijn tegen corona, gesteld op 6 november (zie [6 november 2020](#)). De minister legt uit dat het middel niet gepatenteerd is en dat dit ook niet kan, aangezien het principe om antistoffen te gebruiken tegen virale infecties niet nieuw is. De stichting Sanquin en SPP werken samen met een internationale alliantie, met als doel dit product – indien de werkzaamheid daarvan is aangetoond – zonder restricties, en daarmee zonder patent, ter beschikking te stellen aan de internationale gemeenschap.

Er zijn geen opbrengsten uit de antistoffen die worden geproduceerd uit plasma van herstelde COVID-19-patiënten. SPP produceert deze producten op dit moment in opdracht van VWS en distribueert deze ook in opdracht van VWS. Deze producten worden door VWS kosteloos ter beschikking gesteld aan artsen aan onderzoekers. Pas als de werkzaamheid is aangetoond en de registratie ervan is afgehandeld kan het product, net zoals andere immunoglobulines nu, via de reguliere processen worden aangeboden en verkocht.⁹⁴

09

Op 9 december stelt het Kamerlid Van Gerven minister Van Ark vragen over het gebruik van remdesivir bij de behandeling van patiënten besmet met het coronavirus. De WHO heeft haar advies over het gebruik van remdesivir aangepast, maar de SWAB en de Federatie Medisch Specialisten hebben hun advies niet aangepast. Van Gerven stelt hier vragen over, alsmede algemene vragen over het huidige gebruik van remdesivir tegen corona en financiële vragen.⁹⁵ Zie 12 februari voor de beantwoording door de minister (zie [12 februari 2021](#)).

24

Op 24 december stelt het Kamerlid Van Haga (FvD) veertien schriftelijke vragen over het middel ivermectine aan minister De Jonge. Het Kamerlid wijst hierbij op “zeer positieve”, “veelbelovende” en “succesvolle” resultaten van een studie naar het effect van ivermectine op COVID-19. Hierbij wordt ook gevraagd naar het preventief gebruik van ivermectine om de kans op het krijgen van COVID-19 te verminderen en wordt gevraagd of er door het gebruik van ivermectine als “goed werkend medicijn tegen COVID-19” geen reden meer is voor een vaccin.⁹⁶ Zie 10 februari voor het antwoord (zie [10 februari 2021](#)).

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
- 11. Januari 2021**
12. Februari 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

11. Januari 2021

01

Op 1 januari 2021 start de Vervolgprogrammering COVID-19 van ZonMw, specifiek het deelprogramma ‘behandeling’, met als hoofdopdrachtgevers VWS en NWO. Het deelprogramma wordt gefinancierd door VWS met een budget van € 35 miljoen. VWS is samen met het RIVM waarnemer bij het programma.⁹⁷

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2020
2. April 2020
3. Mei 2020
4. Juni 2020
5. Juli 2020
6. Augustus 2020
7. September 2020
8. Oktober 2020
9. November 2020
10. December 2020
11. Januari 2021
- 12. Februari 2021**

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Feb

12. Februari

02

Op 2 februari start GMT de aankoop van antilichamen. Dit is een gezamenlijke inkoop via de EC. De formele EU-registratie en markttoelating via het EMA van deze middelen wordt over enkele maanden verwacht.⁹⁸

10

Op 10 februari beantwoordt demissionair minister De Jonge schriftelijke vragen van het lid Van Haga over het middel ivermectine (zie [24 december 2020](#)). De demissionair minister verwijst door naar de wetenschappelijke adviezen van de SWAB, die inzet van het middel ontraden.⁹⁹

12

Op 12 februari beantwoordt demissionair minister Van Ark de vragen van het lid Van Gerven over het gebruik van remdesivir bij de behandeling van patiënten besmet met het coronavirus (zie [9 december 2020](#)). De minister zegt zelf geen oordeel te vellen over medisch-inhoudelijke kwesties en volgt daarom het advies van de professionals, waaronder die van de SWAB, de Federatie Medisch Specialisten en het EMA. Tussen de 4500 en 5000 patiënten hebben sinds medio juni 2020 remdesivir voorgeschreven gekregen. Eén behandeling met remdesivir kost gemiddeld € 2000. Sinds de WHO in november haar standpunt heeft uitgebracht, is de vraag naar remdesivir vanuit de ziekenhuizen sterk afgenomen. In december werden wekelijks gemiddeld circa 85 kuren remdesivir door ziekenhuizen afgenomen van het RIVM.¹⁰⁰

15

Op 15 februari vraagt GMT de demissionair minister uit voorzorg mandaat voor de aankoop van potentiële COVID-19-antilichaambehandelingen die op korte termijn beschikbaar komen. De demissionair minister geeft op 19 februari GMT mandaat om tot de aankoop van 20.000 antilichaambehandelingen over te gaan tegen de kosten van naar verwachting circa € 40 miljoen. Er is nog veel onduidelijk over het nut, de toepassing, het levermoment en überhaupt de behoefte aan de antilichaambehandelingen omdat de vaccinatiecampagne reeds gestart is. De aankoop zal plaatsvinden via een joint-procurementprocedure van de EC, waarbij de afnameverplichting voorwaardelijk is aan een EMA-marktautorisatie of een Nederlands besluit tot noodtoelating.¹⁰¹

23

Op 23 februari schrijft demissionair minister De Jonge aan de Kamer dat er tot dan toe voornamelijk bestaande geneesmiddelen worden ingezet tegen COVID-19 (bijvoorbeeld dexamethason). Er komt wel steeds meer zicht op nieuwe innovatieve behandelingen die specifiek zijn ontwikkeld tegen COVID-19. De eerste nieuwe type behandelingen zijn vooral antilichaamtherapieën. Deze nieuwe middelen zullen volgens de leveranciers schaars zijn, omdat de vraag groot is en de middelen complex zijn om te produceren. Momenteel is er nog onzekerheid over de werkzaamheid en mogelijke toepassingsgebieden (preventie, profylaxe, behandeling) van antilichaambehandelingen. In de komende maanden worden de resultaten verwacht van grootschalige klinische studies.¹⁰²

Op 23 februari doet VWS een spoedadviesaanvraag bij de GR over het effect van vitamine D-inname op de gezondheid en in het bijzonder op COVID-19. Het advies over voedingsnormen voor vitamine D is al sinds 2012 niet aangepast, maar is door de coronapandemie opnieuw in de aandacht gaan staan.¹⁰³

Eindnoten

Vanaf dit overzicht kunt u terug naar de lopende tekst door op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

- 1 W.J.H. Ladders en de griffier (2020, 14 april). Verslag van een technische briefing, gehouden op 18 maart 2020, over ontwikkelingen rondom het coronavirus (25295-246) [verslag]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D14067.
- 2 Minister van VWS (2020, 25 maart). COVID-19: Update stand van zaken (25295-199) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D11759.
- 3 F.M. van Kooten-Arissen (2020, 26 maart). Motie van het lid Van Kooten-Arissen c.s. over bespreken hoe een algemene oproep aan genezen COVID-19-patiënten om bloedplasma te doneren het Sanquin onderzoek kan ondersteunen (25295-195) [motie]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z05687&did=2020D11869.
- 4 Actuele ontwikkelingen rondom het coronavirus (2020, 26 maart; 2020D17427) [stenogram]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D17427.
- 5 F.M. van Kooten-Arissen (2020, 26 maart). Motie van het lid Van Kooten-Arissen c.s. over bespreken hoe een algemene oproep aan genezen COVID-19-patiënten om bloedplasma te doneren het Sanquin onderzoek kan ondersteunen (25295-195) [motie]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z05687&did=2020D11869.
- 6 Minister van VWS (2020, 31 maart). COVID-19 - Update stand van zaken (25295-200) [brief regering]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-200.html.
- 7 Amsterdam UMC (2021, 18 juni). Ernstig zieke coronapatiënt herstelt sneller door leukemiegeneesmiddel [nieuwsbericht].
- 8 Minister van VWS (2020, 15 april). COVID-19 Update stand van zaken (25295-249) [Kamerbrief]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-249.html.
- 9 K. Arib (2020, 8 april). Tweede Kamer, 67e verslag [plenair verslag]. URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2019-2020/67.
- 10 Minister van VWS (2020, 15 april). COVID-19 Update stand van zaken (25295-249) [Kamerbrief]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-249.html.
- 11 C. Ellemeet c.s. (2020, 8 april). Gewijzigde motie van het lid Ellemeet c.s. over het opzetten van een wereldwijde COVID-19 pool (25295-241) [motie]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z06439&did=2020D13638.
- 12 Minister van VWS (2020, 15 april). COVID-19 Update stand van zaken (25295-249) [Kamerbrief]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-249.html.
- 13 Minister van VWS (2020, 15 april). COVID-19 Update stand van zaken (25295-249) [Kamerbrief]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-249.html.
- 14 GMT/PDC-19 (2022, 19 april). Feedback tijdlijn Innovatieve behandelingen (maart 2020 tot en met februari 2021).
- 15 ZonMw (2020, 20 oktober). Open label 1:1:1 cluster randomized controlled trial of chloroquine, hydroxychloroquine or no treatment in patients with admitted with moderate to severe COVID-19 (ARCHAIC) [projectomschrijving].
- 16 Hanneke van Houwelingen (2020, 10 juni). Ziekenhuizen trekken alsnog stekker uit studie naar malariamedicijn. Het Parool [nieuwsbericht].
- 17 Directie Publieke Gezondheid (DPG) (2020, 15 mei). Aanvullend budget ZonMw COVID-19 programma (1687739-205147-PG) [nota ter beslissing].
- 18 DPG (2020, 19 mei). Goedkeuring COVID-19 Onderzoeksprogramma (1677722-204471-PG)

[aanvullende brief].

- 19 Projectgroep Innovatieve Behandelingen. Projecttijdlijn 2020 [intern document].
- 20 Raad van Bestuur Stichting Sanquin (2020, 13 mei). Werkbezoek Sanquin (2003-0159) [brief aan de minister].
- 21 GR (2020, 8 mei). BCG en COVID-19 (1687071/KG/idv/066) [brief].
- 22 GR (2020, 30 juni). Commissie COVID-19 en BCG-vaccinatie [organisatorisch bericht].
- 23 Griffier TK (2020, 20 mei). Ontwikkelingen rondom het coronavirus (2020D23721) [stenogram]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D23721.
- 24 J. Van Kempen en B. Soetenhorst (2020, 23 mei). Producent mogelijk coronamedicijn Sanquin in de problemen. Het Parool [nieuwsartikel].
- 25 J. Van Kempen en B. Soetenhorst (2020, 23 mei). Producent mogelijk coronamedicijn Sanquin in de problemen. Het Parool [nieuwsartikel].
- 26 J. van den Berg (2020, 25 mei). Verzoek van het lid Van den Berg (CDA) om een reactie op het artikel in Parool "Producent mogelijk coronamedicijn Sanquin in de problemen" (2020D20097) [brief lid]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D20097.
- 27 H.P.J. van Gerven (2020, 26 mei). Het bericht dat producent coronamedicijn Sanquin mogelijk in de problemen komt (2020Z09408) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D20290.
- 28 L. Ploumen (2020, 26 mei). De financiële problemen bij Sanquin (2020Z09409) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D20292.
- 29 C. Ellemeet c.s. (2020, 8 april). Gewijzigde motie van het lid Ellemeet c.s. over het opzetten van een wereldwijde COVID-19 pool (25295-241) [motie]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z06439&did=2020D13638.
- 30 Minister van VWS (2020, 4 juni). COVID-19 Update stand van zaken (25295-386) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D21813.
- 31 Ontwikkelingen rondom het coronavirus (2020, 4 juni) (2020D29780) [stenogram]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D29780.
- 32 Voorzitter GR (2020, 8 mei). BCG en COVID-19 (1687071/KG/idv/066) [brief].
- 33 Minister van VWS (2020, 4 juni). Adviesaanvraag BCG-vaccinatie bij in het kader COVID-19 [brief aan de GR].
- 34 ZonMw (2020, 20 oktober). Open label 1:1:1 cluster randomized controlled trial of chloroquine, hydroxychloroquine or no treatment in patients with admitted with moderate to severe COVID-19 (ARCHAIC) [projectomschrijving].
- 35 Hanneke van Houwelingen (2020, 10 juni). Ziekenhuizen trekken alsnog stekker uit studie naar malariamedicijn. Het Parool [nieuwsbericht].
- 36 GMT (2020, 2 juni). Alternatieve sluisprocedure remdesivir (1698820-206161-GMT) [nota ter beslissing].
- 37 J. Paternotte en P.A. Dijkstra (2020, 11 juni). Het bericht dat een Amerikaanse farmaceut een Nederlands coronamedicijn in productie neemt (2020Z10736) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D23288.
- 38 GMT (2020, 19 juni). Overeenkomst van opdracht (1706185-206947-GMT) [overeenkomst].
- 39 Minister van VWS (2020, 24 juni). COVID-19 Update stand van zaken (25295-428) [brief regering]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-428.html.
- 40 Dienst Verslag en Redactie (Tweede Kamer) (2020, 25 juni). Conceptverslag Update coronavirus (2020D29145) [verslag van een hoorzitting / rondetafelgesprek]. URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D29145>.
- 41 EMA (2020, 25 juni). First COVID-19 treatment recommended for EU authorisation [persbericht].
- 42 Minister voor MZ (2020, 26 juni). Vervolgontwikkelingen Sanquin en SPP (1701890-206632-GMT) [vertrouwelijke brief].
- 43 M.J. van Rijn (2020, 26 juni). Mededeling inzake een vertrouwelijke brief over Sanquin en SPP

(29447-57) [mededeling]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D26353.

- 44 J. van den Berg (2020, 25 mei). Verzoek van het lid Van den Berg (CDA) om een reactie op het artikel in Parool "Producent mogelijk coronamedicijn Sanquin in de problemen" (2020D20097) [brief lid]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D20097.
- 45 H.P.J. van Gerven (2020, 26 mei). Het bericht dat producent coronamedicijn Sanquin mogelijk in de problemen komt (2020Z09408) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D20290.
- 46 L. Ploumen (2020, 26 mei). De financiële problemen bij Sanquin (2020Z09409) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D20292.
- 47 J. Van Kempen en B. Soetenhorst (2020, 23 mei). Producent mogelijk coronamedicijn Sanquin in de problemen. Het Parool [nieuwsartikel].
- 48 Minister voor MZ (2020, 26 juni). Reactie op verzoek commissie over het artikel "Producent mogelijk coronamedicijn Sanquin in de problemen" (29447-58) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D26505.
- 49 Minister voor MZ (2020, 26 juni). Antwoord op vragen van het lid Van Gerven over het bericht dat producent coronamedicijn Sanquin mogelijk in de problemen komt (2020D26461) [antwoord schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D26461.
- 50 GMT/PDC-19 (2022, 19 april). Feedback tijdlijn Innovatieve behandelingen (maart 2020 tot en met februari 2021).
- 51 Rijksoverheid (2020). Corona: Nieuwe behandelingen en onderzoek.
- 52 Rijksoverheid (2020, 14 oktober). Adviespanel Innovatieve Behandelingen COVID19.
- 53 Minister van VWS (2020, 21 september). Stand van zaken COVID-19 (25295-543) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D36454.
- 54 H.P.J. van Gerven (2020, 1 juli). De goedkeuring van remdesivir in Europa (2020Z12919) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D27625.
- 55 Europese Commissie (2020, 29 juli). Europese Commissie waarborgt toegang van de EU tot remdesivir voor behandeling van COVID-19 [persbericht].
- 56 J. Paternotte en P.A. Dijkstra (2020, 13 juli). Vragen van de leden Paternotte en Pia Dijkstra (D66) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de beantwoording van eerdere vragen over het bericht dat een Amerikaanse farmaceut een Nederlands coronamedicijn in productie neemt (2020Z13897) [Kamervragen zonder antwoord]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2020Z13897.html.
- 57 GMT (2020, 14 juli). Update Innovatieve Behandelingen COVID-19 (1722299-208168-GMT) [nota].
- 58 Directie Publieke Gezondheid (2020, 17 juli). Onderzoek BCG-vaccinatie kwetsbare ouderen [memo].
- 59 Projectgroep Innovatieve Behandelingen (2020, 24 juli). Projectplan Innovatieve Behandelingen [intern document].
- 60 Minister voor MZ (2020, 28 augustus). Antwoord op vragen van het lid Van Gerven over de goedkeuring van Remdesivir in Europa (2020D32721) [antwoord op schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D32721.
- 61 J. Paternotte en P.A. Dijkstra (2020, 13 juli). Vragen van de leden Paternotte en Pia Dijkstra (D66) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de beantwoording van eerdere vragen over het bericht dat een Amerikaanse farmaceut een Nederlands coronamedicijn in productie neemt (2020Z13897) [Kamervragen zonder antwoord]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2020Z13897.html.
- 62 Minister van VWS (2020, 1 september). Antwoord op vragen van de leden Pia Dijkstra en Paternotte over de beantwoording van eerdere vragen over het bericht dat een Amerikaanse farmaceut een Nederlands coronamedicijn in productie neemt (2020D33241) [antwoord op schriftelijk vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D33241.
- 63 Projectgroep Innovatieve Behandelingen. Projecttijdlijn 2020 [intern document].

Eindnoten (vervolg)

- 64 Projectgroep Innovatieve Behandelingen. Impuls project Innovatieve Behandelingen COVID-19 (1740632-209795-PG) [nota ter beslissing].
- 65 K. Arib (2020, 12 augustus). Tweede Kamer, 93e vergadering [plenair verslag]. URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2019-2020/93.
- 66 Minister van VWS (2020, 21 september). Stand van zaken COVID-19 (25295-543) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D36454.
- 67 Minister voor MZ (2020, 19 oktober). Antwoord op vragen van de leden Van den Berg, Paternotte en Raemakers over het tekort aan virusremmer remdesivir tegen corona (2020D41483) [antwoord schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z18154&did=2020D41483.
- 68 Minister van VWS (2020, 23 september). Vaccinatiestrategie COVID-19 (25295-565) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D36928.
- 69 PDC-19 (2020, 30 september). Voorbereiding briefing GR advies “BCG-vaccinatie bij COVID-19” (1753715-211001-PDC19) [nota ter voorbereiding van een overleg].
- 70 Gezondheidsraad (2020, 5 oktober). BCG-vaccinatie en COVID-19. Samenvatting. [gedownload.]
- 71 Gezondheidsraad (2020, 5 oktober). BCG-vaccinatie en COVID-19. Advies. [gedownload.] (zie ook: BCG-vaccinatie en COVID-19. Aanbiedingsbrief en BCG-vaccinatie en COVID-19. Persbericht.)
- 72 J. van den Berg, J. Paternotte en R. Raemakers (2020, 7 oktober). Het tekort aan virusremmer remdesivir tegen corona (2020Z18154) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D39242.
- 73 E. van der Sanden (2020, 30 juli). Wouter mag geen plasma doneren voor corona-onderzoek omdat hij ooit seks had met een man. RTL Nieuws [nieuwsbericht].
- 74 V. Bergkamp en R.A.A. Jetten (2020, 8 oktober). Het artikel ‘Wouter wilde bloedplasma doneren voor middel tegen corona, maar werd geweigerd’ (2020Z18281) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D39505.
- 75 EC (2020, 8 oktober). Coronavirus: Commission signs a joint procurement contract with Gilead for the supply of Remdesivir [persbericht].
- 76 Minister van VWS (2020, 13 oktober). Brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (25295-656) [brief regering]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-656.html.
- 77 Minister voor MZ (2020, 12 oktober). Recente ontwikkelingen bij Sanquin Plasma Products BV (SPP) (29447-60) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D40251.
- 78 Minister van VWS (2020, 13 oktober). Brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (25295-656) [brief regering]. URL: zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25295-656.html.
- 79 Ladders en de griffier (2020, 15 oktober). Geneesmiddelenbeleid/Hulpmiddelenbeleid (ongecorrigeerd stenogram) (2020D42655) [stenogram]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D42655.
- 80 Minister van MZ (2020, 19 oktober). Antwoord op vragen van de leden Van den Berg, Paternotte en Raemakers over het tekort aan virusremmer remdesivir tegen corona (2020D41483) [antwoord schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z18154&did=2020D41483.
- 81 WHO Solidarity trial consortium et al. (2020, 15 oktober). Repurposed antiviral drugs for COVID-19-interim WHO SOLIDARITY trial results. MedRxiv [onderzoekspublicatie, nog geen peer-review].
- 82 Minister van VWS (2020, 28 oktober). Stand van zaken COVID-19 (25295-659) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z19797&did=2020D42594.
- 83 C. Ellemeet (2020, 30 oktober). Verzoek van het lid Ellemeet om een brief te ontvangen over voortgang van de uitvoering van de motie Ellemeet c.s. (Kamerstuk 29447-53) inzake donorselectiebeleid op basis van seksueel risicogedrag (2020D43134) [brief lid]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D43134.
- 84 C. Ellemeet (2019, 4 december). Motie van het lid Ellemeet c.s. over donorselectiebeleid op basis van seksueel risicogedrag (29447-53) [motie]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z24192&did=2019D49912.
- 85 W.J.H. Ladders en de adjunct-griffier Cie. VWS (2020, 6 november). Inbreng verslag van een schriftelijk overleg over de recente ontwikkelingen bij Sanquin Plasma Products BV (SPP) (Kamerstuk 29447-60) (2020D44772) [verslag]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D44772.
- 86 Minister van VWS (2020, 16 november). Memorie van toelichting (25634-2) [memorie van toelichting]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D46230.
- 87 Minister van VWS (2020, 16 november). Derde nota van wijziging (35570-XVI-35) [nota van wijziging]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D46228.
- 88 V. Bergkamp en R.A.A. Jetten (2020, 8 oktober). Het artikel ‘Wouter wilde bloedplasma doneren voor middel tegen corona, maar werd geweigerd’ (2020Z18281) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D39505.
- 89 Minister voor MZ (2020, 16 november). Antwoord op vragen van de leden Bergkamp en Jetten over ‘Wouter wilde bloedplasma doneren voor middel tegen corona, maar werd geweigerd’ (2020D46277) [antwoord schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D46277.
- 90 Minister van VWS (2020, 18 november). Stand van zakenbrief COVID-19 (25295-713) [brief regering]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D46575.
- 91 CBG (2020, 20 november). CBG en EMA bekijken studies remdesivir na WHO-advies [persbericht].
- 92 M. van Toorenburg en de griffier (2020, 3 december). Tweede Kamer, 33e vergadering [handelingen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2020-2021/33.
- 93 W.J.H. Ladders en de adjunct-griffier Cie. VWS (2020, 6 november). Inbreng verslag van een schriftelijk overleg over de recente ontwikkelingen bij Sanquin Plasma Products BV (SPP) (Kamerstuk 29447-60) (2020D44772) [verslag]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D44772.
- 94 W.J.H. Ladders en de adjunct-griffier Cie. VWS (2020, 7 december). Verslag van een schriftelijk overleg over de recente ontwikkelingen bij Sanquin Plasma Products BV (SPP) (29447-61) [verslag]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D50352.
- 95 H.P.J. van Gerven (2020, 9 december). Gebruik van remdesivir bij de behandeling van patiënten besmet met het covid-19 virus (2020Z24388) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z24388&did=2020D51231.
- 96 W. van Haga (2020, 24 december). Het gebruik van het middel ivermectine tegen COVID-19 (2020D54093) [schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D54093.
- 97 ZonMw (2021, 1 januari). Vervolgprogrammering COVID-19. Deelprogramma behandeling [programmavoorstel].
- 98 Minister van VWS (2021, 23 februari). Stand van zakenbrief COVID-19 en kabinetsreactie op 100° en 101° OMT-advies (25295-995) [Kamerbrief]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021Do8036.
- 99 Minister van VWS (2021, 10 februari). Antwoord op vragen van het lid Van Haga over het gebruik van het middel ivermectine tegen COVID-19 (2021Do6257) [antwoord schriftelijke vragen]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021Do6257.
- 100 Minister voor MZ (2021, 12 februari). Antwoord op vragen van het lid Van Gerven over gebruik van remdesivir bij de behandeling van patiënten besmet met het covid-19 virus (2021Do6727) [Kamerbrief]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021Do6727.
- 101 GMT (2021, 11 februari). Inkoop mogelijke COVID-19 behandelingen (1827463-218397-GMT) [nota ter beslissing].
- 102 Minister van VWS (2021, 23 februari). Stand van zakenbrief COVID-19 en kabinetsreactie op 100° en 101° OMT-advies (25295-995) [Kamerbrief]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021Do8036.
- 103 Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP). Adviesaanvraag GR vitamine D en COVID 19 (1829605-218571-VGP) [nota].

Dit is een uitgave van
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Postadres
Postbus 20350 | 2500 EJ Den Haag
Telefoon 070 340 79 11
www.rijksoverheid.nl/vws

augustus 2023